

mm

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА

# ВІСНИК СЕКЦІЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

302 West 13th Street—New York, N.Y. 10014

(212) WA 9-7622

---

Ч. 3

Г р у д е н ь

1974

---

## З М І С Т

- I. Другі Загальні Збори Секції Історії України НТШ, звіт з першої каденції і обрання нових органів Секції.
- II. Праця Комісії Англомовного Перекладу десяти томової Історії України-Руси Михайла Грушевського.
- III. Праця Комісії Історії Театрального Мистецтва.
- IV. Стан членства Секції Історії України НТШ.
- V. Відношення Секції Історії України НТШ до Головної Ради НТШ, до крайових НТШ і до інших Секцій НТШ.

o o O o o

I.

а/ Другі Загальні Збори Секції І.У. розглянули звіт з діяльності за минулу каденцію і одобрили його.

Другі Загальні Збори Секції Історії України НТШ відбулися в дні 29.червня 1974 р. у конференційній залі НТШ в Нью Йорку. Збори відкрив заступник директора Секції проф. д-р Григор Лужницький, стверджуючи, що у визначену годину 11 перед полуднем явились особисто або дали свої уповноваження до заступства 70 % усіх членів Секції і тому Збори є правомисильні від самого початку рішати про всі справи порядку нарад. Для проведу Зборами обрано президію: предсідник проф. д-р Матвій Стахів, заступник предсідника о.проф.д-р Мелетій Войнар, ЧСВВ, секретар проф. д-р Микола Чировський. Уповноваження для заступства прислали дев'ять членів.

Збори ратифікували протокол Перших Загальних Зборів. Потім доповняючий звіт з діяльності за минулу каденцію /вересень 1972 - червень 1974/ до друкованого у "Віснику Секції ІУ" /за травень 1974/ складав уступаючий секретар проф. Чировський. Він підкреслив наступні моменти з діяльності Дирекції і членів Секції:

1. Дирекція видала два випуски "Вісника СІУ НТШ" і дала для членів кілька загальних інформацій в обіжниках та для загальної громади інформаційні комунікати й статті в періодичній пресі.
2. Взяла активну участь в організації Ювілейного Наукового Конгресу НТШ в листопаді 1973 р., при чому саме проведення цього успішного Конгресу, побіч його голови проф. д-ра Андрушкова й секретаря інж. Р.Кобринського, було головнo в руках членів СІУ, які також взяли участь у 80 % усього свого членства в наукових доповідях на Конгресі.
3. Після Конгресу Дирекція працювала над виготовленням до друку доповідей на Конгресі в збірнику Секції в найближчій томі "Записок НТШ", який вже майже готовий до публікації.
4. Члени Дирекції /Горак, Стахів, Чировський і Стерчо/ брали активну участь у ювілейній кампанії статтями в пресі й доповідями на ювілейних зібраннях окремих громад. Деякі члени Дирекції /особливо Стахів/ причинились до видатних дарів для діяльності НТШ /Фундація інж. Івана Романюка у висоті 20.000 доларів і дар пані Дорсти Кульчицької в сумі понад 90.000 доларів./
5. Члени Секції в цій каденції опублікували велику кількість українознавчих праць з ділянки історії України та країн, які так або і-



накше впливали на долю України:

- а/. О. Протоархимандрит д-р Атанас Великий, ЧСВВ: - черговий том історії української Церкви.
- б/. Проф. д-р Степан Горак: - ряд студійних статей.
- в/. О. проф. д-р Мелетій Войнар: - п'ять більших студійних розвідок з історії української Церкви і з пілянки її канонічного права.
- г/. Проф. д-р Петро Мірчук: - Історія Коліївщини.
- г/. Д-р Іван Новосівський: - закінчив до друку працю "Буковина на Мирній Конференції в 1919 р." та "Історію українсько-румунських відносин між двома Світовими Війнами".
- д/. О. д-р Ісидор Нагаєвський: - друге видання англomовної "Історії України" і закінчення до друку більшої праці "Нарис історії новітньої української держави". /450 стор./
- е/. Проф. д-р Гуцул виготовив до друку книжку в англійській мові: "Совєтська воєнна фльота в 1917 - 1919" і кілька студійних розвідок з історії козацької дипломатії та інших.
- є/. Проф. д-р Петро Стерчо: - англomовна студійна стаття "Совєтська концепція самовизначення"; виготовив до друку працю "Конфронтація націоналізму і марксизму в Карпатській Україні поміж двома Світовими Війнами /для Записок НТШ/.
- ж/. Проф. д-р Микола Фр. Чировський: - видав англomовну історію російського імперіялізму, перший том п.з. "Велике князівство Володимирське і Московське", і виготовив до друку другий том цієї праці п.з. "Царська Росія".
- з/. Проф. д-р Матвій Стахів: - віддав до друку обширну працю п.з. "Рим, Царгород і Київ та Варшава і Москва. Нарис історії роз'єднання в Соборній Церкві й спроб поєднання в аспекті суспільно-національним до укладення Берестейської Унії включно".
- и/. Проф. Микола Величківський: - ряд студійних статей з історії господарства в Україні.
- і/. Ген. Павло Шандрук: - викінчує працю з історії української військової думки і стратегії.
- ї/. О. д-р Іриней Назарко: - ряд студійних статей з історії української Церкви.
- й/. Проф. Р. Шаран-Олеарчик: - закінчила ряд студій з історії української соціології.
- к/. Проф. Лев Шанковський: - закінчив перший том Історії Української Повстанської Армії.

л/. Лідія Бурачинська: - закінчила студійні розвідки з історії суспільних взаємин жіночих літературних творців.

м/. Спільна англomовна праця М.Стахова, П.Стерча і М.Чировського: - опубліковано два томи п.з. "Україна й європейський заколот в 1917 - 1919 рр." /998 стор./ і готується третій том цієї історії п.з. "Україна на Міровій Конференції в Парижі в 1919-1923 роках" /англійською мовою/.

Звітодавець М.Чировський закінчив додатковий звіт висновком: "Респектуючи наших колег з інших Секцій НТШ, як й їхній вклад в українську науку, можна справедливо уважати, що наявний вислід наукової праці Дирекції і членів Секції Історії України є одним із найбільших вкладів у науки українознавства за короткий час дворічної каденції".

По відповідях на запити і по дискусії звіт одобрено й одно-згідно ухвалено уступаючій дирекції абсолюторію, зокрема даючи признання секретареві за жертвенну працю для Секції. З черги Збори ухвалили деякі дрібні зміни правилника Секції про збільшення управнень членів-кореспондентів, а після того згідно з вимогами правилника обрано склад Дирекції на нову трирічну каденцію в такому складі:

Матвій Стахів - директор; Петро Стерчо - заступник директора на США; о. протоархимандрит ЧСВВ д-р Атанас Великий - заступник директора на Європу; о. д-р Іриней Назарко - заступник директора на Канаду; члени Дирекції - проф. д-р Лев Лобрянський, проф. д-р Григор Лужницький, о. проф. д-р Мелетій Войнар, ЧСВВ, проф. Лев Шанковський, д-р Іван Новосівський. Секретарем Секції обрано проф. д-ра Миколу Чировського. До Контрольної Комісії обрані: проф. Микола Величківський, проф. д-р Василь Луців, о. проф. д-р А. Пекар, проф. Августин Штефан, о. д-р Ісидор Нагаєвський.

По виборах Заг.Збори широко розглянули справу практичного переведення в життя великого плану англomовного перекладу 10-томової Історії України-Руси акад. Михайла Грушевського і в можливо скорому часі видати цю конечну для українців національну наукову метрику для англomовного світу. Про цю справу треба поінформувати ширше всіх окремо.

б/. Постанови Загальних Зборів Секції про практичні заходи для здійснення плану англomовного видання 10-томової Історії України-Руси акад. Михайла Грушевського в рамках НТШ

Найдовше часу присвятили Заг.Збори Секції Історії України НТШ



справі англomовного перекладу 10-томової Історії України-Руси Михайла Грушевського і публікації цього перекладу та поширення цієї всебічної історії в англomовнім світі, щоб розігнати серед англomовних науковців, студентів і провідної верстви англomовних народів темряву перекрученої історії Східної Європи - в тому головно історії України. Публікацію цієї монументальної праці визнали Заг.Збори невідкладним, конечним завданням української незалежної науки й організованої української національної спільноти по цей бік кордонів советського бльоку. Для практичного проведення цього всенационального завдання Заг.Збори Секції прийняли такі постанови:

1. Утворити спеціальну постійну "Комісію Англomовного Видання 10-томової Історії України-Руси Михайла Грушевського".
2. Ухвалити для цієї Комісії докладний правильник її діяльності.
3. Обрати до цієї Комісії компетентних членів.

Згадана Комісія, згідно з ухваленим правильником, має точно означене завдання:

1. Виготовити для друку англomовний переклад цієї повної праці Михайла Грушевського.
2. Виготовити для кожного тому доповнення важливої бібліографії, зокрема публікацій у західно-європейських мовах, тих наукових праць, що торкаються даного тому Історії України-Руси Грушевського, які появились після останнього авторського видання.
3. Підшукати добрих перекладачів англійської мови з української мови і приготувати проєкти умови з ними за підтвердженням Дирекції.
4. Покликати окремі Підкомісії для обміркування термінології в перекладі та для доповнення згаданої бібліографії.
5. Підтримувати акцію збірки дальших фінансових засобів для коштів видання цієї праці, яку переводить Управа НТШ в Америці.

Комісія підлягає Дирекції Секції. Одночасно Комісія тісно співпрацює з Управою НТШ в Америці й тому голова НТШ і також кожночасний науковий секретар НТШ в Америці входять до Комісії. На основі правильника Комісія має право запрошувати до співпраці в своїх Підкомісіях також потрібних членів з-поміж інших Секцій НТШ і також нечленів НТШ.

У зв'язку з ухваленим правильником Комісії Збори перевели вибір членів Комісії: проф. д-р Матвій Стахів /з уряду, як голова Секції/; проф. д-р Осип Андрушків і проф. д-р Микола Фр.Чировський /обидва з уряду, як голова НТШ і науковий секретар НТШ/; сенатор проф. д-р Павло Юзик; проф. д-р Лев Добрянський; о. проф. д-р Мелетій Вой-

нар; проф. д-р Григор Лужницький; проф. д-р Володимир Стойко; д-р Богдан Корчмарик; д-р Іван Новосівський; проф. д-р Петро Стерчо. У потребі Комісія має право кооптації з підтвердженням Дирекції. Негайно по Заг. Зборах Секції Комісія відбула установче засідання й обрала заступниками голови о. проф. д-ра Мелетія Войнара, ЧСВВ, і проф. д-р Григора Лужницького, а секретарем проф. д-ра Петра Стерча. Комісія уклала листу науковців, яких вона просить до співпраці в згаданих Підкомісіях.

в/. Інші справи вирішені Заг.Зборами Секції Історії України НТШ

В організаційній діяльності звітував секретар проф. М. Чирівський: В моменті заснування Секції, ратифікованої постановою Головної Ради НТШ в 1972 р., Секція мала 14 дійсних членів. В часі минулої каденції обрано в Секції 7 дійсних членів і 4 членів-кореспондентів. Звичайних членів Секція має 6. Один дійсний член перейшов до іншої Секції.

В точці порядку нарад про плян дальшої праці Секції рішено, щоб у новій каденції ще закінчити працю англійською мовою про війну Советської Росії проти України в 1917 - 1920.

Загальні Збори однодушно підтримали усі резолюції Квілейного Наукового Конгресу НТШ, а зокрема наголошено протест проти переслідувань українських культурних діячів московсько-советською владою. Заг.Збори закликають усіх членів Секції включуватись активно в акцію оборони арештованих і переслідуваних українських інтелектуалів, яку ведуть різні організації національної спільноти в Америці, Канаді й Європі та старатись приєднати до цієї оборонної акції неукраїнських науковців.

Вкінці Заг.Збори поручили Дирекції, щоб вона нотифікувала про ці наради і постанови Секції усім іншим Секціям НТШ, Управі НТШ в Америці й Головній Раді НТШ.

Збори закінчено молитвою подяки, яку відмовив о.проф. д-р Мелетій Войнар, ЧСВВ.

## II.

Звіт із праці Комісії англomовного перекладу Історії України-Руси Михайла Грушевського

Комісія англomовного видання 10-томової Історії України-Руси Михайла Грушевського в Секції Історії України НТШ працювала весь вакаційний час.



Комісія за вакаційний час виконала такі завдання:

I. Президія Комісії, шляхом листування і в особистих зустрічах з компетентними науковцями, запросила до Підкомісії Термінології й Ономастики таких членів: проф. д-р Василь Лев, проф. д-р Ярослав Гудницький, проф. д-р Григор Лужницький, проф. д-р Гогдан Романенчук, проф. д-р Наталія Пазуняк. Згадані вище фахівці вже дали свою згоду працювати в рамках своїх компетенцій.

Президія Комісії розіслала членам згаданої Підкомісії і для інформації всім членам Комісії проєкт транслітерації українських імен і географічних назв англійською азбукою, але згідно з українською фонетикою. В проєкті узгляднено насамперед важливу проблему англійської форми для української народної назви "Русь", "Русин" і "руський", яка то назва часто приходить у нашій історії. Варто тут згадати, що проєкт передбачує незмінність цих українських назв в англійському тексті, отже має бути:

Взято аналогію до такої самої англійської форми національних назв для чехів, словаків, мадярів і інших. В основі цей проєкт узгіднено.

II. Розіслано запрошення до різних науковців для співпраці з Підкомісією Бібліографії. Ряд цих науковців вже дав свою згоду, але ще не всі. Як тільки буде закінчене це листування, буде проголошений склад цієї Підкомісії.

III. Треба було полагодити питання, що торкаються практичного виконання перекладу окремих томів згаданої капітальної праці академіка Михайла Грушевського. Тут були до полагодження такі проблеми:

а/. Треба було знайти охочих взяти на себе дуже важке завдання, яким є переклад наукової праці з однієї мови на іншу. Трудність праці полягає в тому, що переклад мусить бути точний і щодо стилю і щодо змісту оригіналу. Писати нашому науковцеві свій власний твір англійською мовою є далеко легше, бо автор може собі сам добирати слова і формувати речення до власної подоби. Це кожний автор англійської праці з-поміж наших науковців знає дуже добре й тому кожний думав довше над тим, чи йому взятись за переклад, який візьме в нього кругло 16 місяців наполегливої праці. В цій справі треба було Президії Комісії листуватись з численними науковцями з своєї Секції і з інших Секцій та зустрічатись для усного обговорення справи. Тепер ця справа полагоджена вповні позитивно.

б/. У першому томі буде вміщена довша передмова, в якій буде ширше з'ясована вся наукова діяльність акад. Михайла Грушевського, а зокрема будуть схарактеризовані його погляди на старинну і серед-

ньовічну історію України й українського народу.

в/. В справі перекладу мусів бути точний договір з цим науковцем. Ото ж Президія Комісії у вакаційному часі виготовила проєкт принципів, яким має керуватись кожний договір про цей переклад. Ці принципи були розіслані всім членам Комісії і Дирекції Секції для вислову свого погляду і для схвалення.

Після схвалення цих принципів, до яких належала також справа висоти винагороди для перекладачів, в зв'язку не лише з їхньою важкою працею, але також щодо видатків на переписання чистопису в кількох копіях, а далі, для покриття коштів їзди до бібліотек, з метою перевірити вже вживану ономастику слов'янських і неслов'янських назв різних установ даного суспільства - Президія Комісії виготовила текст договору про переклад і дала його до підпису Президії НТШ.

г/. Видання цього англомовного перекладу буде провіряване у кожному томі трьома особами: науковим секретарем НТШ, головою Комісії і знавцем англійської мови. Коректа буде роблена два рази перекладачами і два рази іншими фахівцями. Таким чином буде забезпечена можлива безпомилковість перекладу і друку. Для перевірки англійської мови упрощено сенатора проф. Павла Ізика, який, як відомо, є професором історії в Оттавському університеті.

IV. Комісія тримається практики видавництва, що публікують багатомовні праці. Засада цих видавництв така, що треба одночасно видати кілька томів, бо це зменшує кошти адміністрації й улегшує замовлення покупців. Тим то Комісія рішила, що тепер має іти одночасний переклад перших трьох томів і вони sukcesивно мають бути друковані так, щоб до двох років появились ці три томи з переплету. Разом з цим треба приготувляти переклад дальших томів так, щоб у наступну каденцію знову появились дальші три томи нараз.

До перекладу по одному томі Історії України-Руси зголосилися: проф. д-р Микола Чирівський, о.проф. д-р Мелетій Войнар, проф. д-р Константин Андрусин, проф. д-р Юрій Логущ, проф. д-р Наталія Пазуняк, проф. д-р Леонід Гудницький, проф. д-р Крій Перфецький, проф. д-р Петро Стерчо.

Немаловажна справа знайти відповідну друкарню, яка має добрі черенки й яка солідно дотримує реченців умови. Тепер Президія Комісії є в ході переговорів з кількома українськими друкарнями в ЗДА і Канаді та має надію, що в найближчих тижнях буде уложена і підписана відповідна умова.



Треба замітити, що поява англомовного видання 10-томової Історії України-Руси акад. М. Грушевського, цієї національної метрики наукової українського народу, є завданням цілої системи НТШ, в якій діє Комісія англомовного видання цієї праці в рамках Секції Історії України, що діє на території всіх НТШ: в Австралії, Америці, Європі й Канаді. Праця Комісії стоїть у тісному зв'язку з Головною Радою НТШ, бо з уряду до цієї Комісії входить з рішальним голосом діючий Президент Головної Ради проф. д-р Осип Андрушків, що одночасно є головою НТШ в Америці.

Переклад перших трьох томів уже почався.

Видання цієї праці є не лише завданням незалежної науки в рамках НТШ, але також це є національний обов'язок усієї громади підтримати матеріально це видання, щоб через нього пішла в руки англомовних професорів і студентів, а також нашого студіюючого покоління в цих університетах повна документована історія України. Без того ми не встигнемо вибити з голов англомовного наукового світу москвофільської тенденції, яка панує дотепер у науці історії Східної Європи.

На поклик до громади в справі підтримки цього видання своїми пожертвами дарували на цей фонд численні громадяни. Нижче подаємо список цих пожертв:

18.800 дол. - Пилип Матлай, Нью-Йорк, Н.І., 1,483.28 дол. - Комітет відзначення Століття НТШ, Галтимор, Мд., 1,000 - Роман Пристай, Рочестер, Н.І., по 500 дол. - д-р Дмитро Лепкий, Спринг Веллі, Н.І., Богдан Михалович, Чикаго, Ілл., 405 дол. - Г. Угера і тов., Лейк Джордж, Н.І., 250 дол. - Сергій Сім'яник, Нью-Йорк, Н.І., 234.80 дол. - Центральний Комітет Українських Організацій Маямі, Флорида, по 200 дол. - д-р Теодор Решетило, Ліма, Огайо, Лев Тягнибик, Чикаго, Ілл., по 100 дол. - д-р Василь Верган, Скрентон, Па., Василь Гіна, Нью-Гейвен, Конн., Дмитро Ткачук, Філадельфія, Па., пані Параска Олексюк, Філадельфія, Па., Степан Мокрій, Вінніпег, Канада, проф. д-р Константин Костів, Торонто, Канада, 75 дол. - п-ство проф. д-р Матвій і Франка Стахови, Скрентон, Па., по 50 дол. - п-ство Микола й Осипа Черник, Бронкс, Н.І., Михайло Семенець, Рочестер, Н.І., пані Тетяна Романишин, Чикаго, Ілл., 30 дол. - Яків Остафійчук, Торонто, Канада, по 25 дол. - Василь Шатицький, Чикаго, Ілл., Іван Струк Філадельфія, Па., Іван Атеманець, Маямі, Флорида, д-р Ярослав Стахів, пані Софія Незд, Трентон, Н.Дж., 20 дол. - Іван Шивак, Філадельфія, Па., 15 дол.

- Василь Воронка, Клифтон, Н.Дж. Крім того перенесено з ювілейного Фонду НТШ 5.000 доларів на Фонд Грушевського. Д-р Михайло Гуцуляк, Ванкувер, Б.К. зобов'язався покрити кошти друку першого тому цього англомовного видання Історії України-Руси акад. Михайла Грушевського. Комісія складає цим Добродіям української науки сердечну подяку і висловлює переконання, що за їхнім прикладом підуть інші громадяни.

Годиться до цих загальних інформацій щодо англомовного видання 10-томової Історії України-Руси М. Грушевського додати, що офіційна федеральна інформаційна установа "Голос Америки" подала в Україну окрему авдицію про це видання. Довшу авдицію протягом п'ятих хвилин передав в Україну редактор Віктор Кулій й обширно інформував слухачів 2-го грудня 1974 р. вранці, підкреслюючи, що це видання є дуже важливою подією в історії української незалежної науки.

### III.

#### Звіт із праці Комісії Історії Театрального Мистецтва

Другі Загальні Збори Секції Історії України в дискусії над планом праці в другій каденції прийняли постанову про організацію окремої Комісії Історії Театрального Мистецтва. Потребу такої Комісії наголосили численні голоси в дискусії, які підносили факт, що театральне мистецтво відіграло в історії української культури дуже важливу роль. Зокрема в добі політичного поневолення української нації театр грав переважливу роль в розбудженні національного духа в широких колах суспільства. Організацію цієї Комісії доручили Загальні Збори Секції проф. д-рові Григорові Лужницькому.

Зараз після цих Загальних Зборів Секції Комісія розпочала свою діяльність. Проф. Григор Лужницький запросив до Комісії компетентних членів і вона потім тимчасово уконституовалася так: проф. д-р Григор Лужницький - голова, ред Леонід Полтава - секретар. Комісія запросила до співпраці Управу і членів Видавничого Фонду Об'єднання Мистців Української Сцени /ВФ МУС/. Узгіднено засади співпраці і рішено спільно виготовити до друку збірник п.н. "Наш театр в 1918-1970pp" в двох томах. Ця праця в міжчасі вже готова до друку і друк повинен початись незабаром. Праця має вийти в рамках Секції Історії України в серії "Український Архів НТШ". ВФ МУС очолює відомий театральний діяч сот. крій Кононів. Приготований до видання збірник охоплює круг-



ло 1.000 сторін друку.

В грудні 1974 року мають відбутися Загальні Збори Комісії, на які запрошено до співучасті відомих театрознавців і діячів театрального мистецтва.

#### IV.

##### Стан членства Секції Історії України НТШ

Секцію заснували 14 дійсних членів. Один з них пізніше перейшов до іншої Секції. Один з цих членів-основників відійшов у вічність, а саме Ректор УТГІ, проф. д-р Ростислав Сндик, визначний антрополог України. Таким чином тепер остало в Секції 12 членів-основників, усі дійсні члени НТШ.

За першої каденції діяльності Секції і від червня 1974 в біжучій каденції Секція перевела вибори й обрала таких нових дійсних членів /за азбукою/: 1. Проф. д-р Микола Гогатюк. 2. Д-р Михайло Гуцуляк. 3. Проф. д-р Лев Добрянський. 4. Проф. д-р Василь Луців. 5. Проф. д-р Михайло Пап. 6. О. проф. д-р Атанасій Пекар. 7. Проф. Августин Штефан. 8. Сенатор проф. д-р Павло Юзик.

Разом у грудні 1974 року Секція має 20 дійсних членів НТШ.

Окрім того в Секції в тому часі обрано таких членів-кореспондентів: 1. Проф. д-р Володимир Бандера. 2. Д-р Константин Костів. 3. Проф. д-р Юрій Кульчицький. 4. Проф. д-р Петро Мірчук. 5. Д-р Іван Новосівський. 6. Д-р Михайло Сосновський.

До Секції належать такі звичайні члени: 1. Д-р Анатоль Бедрій. 2. Адв. Ярослав Гриневич. 3. Проф. д-р Олександр Сидоренко. 4. Проф. д-р Ярослав Штендера. 5. Проф. д-р Волтер Гуцул. 7. Мгр. Рената М. Шаран-Олеарчик. 8. Инж. Лідія Гурачинська.

В стадії полагодження є два внесення на вибір дійсними членами /обидва з Канади/.

Під територіальним оглядом є 3 дійсних членів з Канади, 1 з Європи і 16 з Америки. З членів-кореспондентів є 1 з Канади і 5 з Америки. Звичайні члени є всі з Америки.

#### V.

##### Відношення Секції Історії України НТШ до Головної Ради НТШ, до крайових НТШ і до інших Секцій НТШ

Про відношення Секції Історії України до крайових НТШ, до інших Секцій НТШ і до Головної Ради НТШ знову поширюються в пресі неясні для загалу читачів преси і всієї громади погляди. Тому Президія Дирекції

цієї Секції вважає за свій обов'язок в ім'я правди подати коротко дійсний стан цієї справи.

У щоденнику "Свобода" подано в офіційнім звіті із Загальних Зборів НТШ в Сарселі такий уступ:

"У зв'язку з труднощами, які виникли в справі Історично-Філософічної Секції через створення Секції Історії України, Загальні Збори одноголосно підтвердили становище делегатів ІФС і НТШ в Європі до Головної Ради з червня 1972 року, а саме, що до отримання задовільного вияснення в справах поділу ІФС делегати з Європи не братимуть участі в працях Головної Ради. Нашу працю продовжуватимемо в рамках легально затвердженого статуту НТШ в Європі". /"Свобода", 12 листопада 1974/.

Дехто з такого окреслення справи робив висновок, що ніби існував або існує якийсь "конфлікт" Секції Історії України з Історично-Філософічною Секцією в Європі й, що з того приводу Історично-Філософічна Секція має якісь труднощі в праці своїх членів.

Такий погляд є цілком неправильний із таких причин:

1. Наша Секція, як кожна інша Секція в рамках НТШ, є в своїй науковій діяльності автономна. В діяльність однієї Секції не має статутного права втручатися інша Секція. Наша Секція не втручалася і не втручає в працю ніякої іншої Секції і тому між нашою Секцією й іншими Секціями чи крайовими Науковими Товариствами ім. Шевченка в Австралії, Європі, в США чи Канаді не було й не могло бути ніякого конфлікту.

2. Якщо йдеться про якісь труднощі для Історично-Філософічної Секції із приводу створення Секції Історії України, то аж ніяк неможливо вгадати, які це мали б бути труднощі з цього факту. Адже ні Дирекція нашої Секції ні окремі члени нашої Секції не перешкоджували й не перешкоджують членам Історично-Філософічної Секції переводити свої такі чи інші студії і розвивати свою ділянку науки та публікувати їх висліди. Бо ж обидві Секції цілком автономні й кожна має згідно із своєю назвою свої ділянки досліду, і разом з тим повну волю своєї діяльності в межах статуту НТШ і Головної Ради. Треба тільки одного: щоб автори статей у пресі мали повне зрозуміння цього статутного стану і щоб не подавали загальній громаді неправильних тверджень, немов би то Секція Історії України була причасною до тих труднощів, які має Історично-Філософічна Секція і НТШ в Європі в своїй статутній діяльності.

3. Секція Історії України зорганізувалася як нова Секція, яка постала згідно із статутом усіх НТШ і Головної Ради НТШ. Ось статутний спосіб утворення нової Секції в рамках НТШ:

У постановах статуту, який зобов'язує в однаковій мірі всі НТШ,



тобто НТШ в Австралії, З'єдинених Державах Америки, в Європі й Канаді, про утворення нових Секцій сказано так: "Нова Секція створиться, коли за тим заявиться бодай десять дійсних членів, а утворення нової Секції підтвердить Головна Рада НТШ" - Гляди статут НТШ під III, 19 з 1957 року, повторений із львівського статуту НТШ. В такому змісті ця постанова львівського статуту зобов'язує всі НТШ у світі. Крім того постанова статуту Головної Ради НТШ в цій справі звучать так: "Головна Рада ...і/ розв'язує питання про створення нових НТШ та Секцій і бере до відома постанови нових наукових Інститутів чи Комісій." /Гляли цей статут під III, § 11, уступ і/.

На цій статутівій основі внесення в письмовій формі на створення нової Секції Історії України в рамках НТШ зголосило не мінімальне статутом вимагане число десять дійсних членів, але майже на 50 % більше число дійсних членів, бо аж 14 дійсних членів НТШ з Америки, Європи і Канади.

На особовій сесії Головної Ради НТШ, що відбулася 6-го травня 1972 року в Нью Йорку, це внесення було формально розглянене в приязності та при активній співучасті представників Європейського НТШ і Історично-Філософічної Секції і після всебічної дискусії, яка вписана до протоколу цієї сесії Головної Ради, підписаного тодішнім Президентом Головної Ради проф. д-ром Євгеном Вертипорохом і тодішнім Ген. Секретарем Головної Ради проф. д-ром Василем Стецюком, Головна Рада ствердила ратифікаційною постановою створення цієї нової Секції Історії України в структурі НТШ. При тому, згідно із протоколом, віддано 9 голосів "за", а тільки 2 голоси "проти".

Отож, від моменту затвердження Головною Радою НТШ утворення Секції Історії України, заіснувала вона легально, згідно з приписами статуту Головної Ради НТШ і статуту всіх НТШ. Після того Секція негайно розпочала свою дуже жваву діяльність.

4. Секція Історії України не постала з поділу ІФС, як це пише звіт із Загальних Зборів НТШ в Європі, але вона зорганізувалась як цілком нова Секція, при чому її членами основниками були дійсні члени, які до того моменту були членами не лише ІФС, але ще двох інших Секцій: Філологічної Секції і Хемічно-Біологічно-Медичної Секції, яка раніше постала з поділу Математично-Природописно-Лікарської Секції.

5. Звіт НТШ в Європі, вміщений у "Свободі", покликається слушно на листа з датою 26 червня 1972 року, адресованого до "Президії Головної Ради НТШ", що тоді складалася з проф. д-ра Вертипороха, як Пре-



зидента, з проф. д-ра Стецюка, як Ген. Секретаря. В звіті не подано основного змісту цього листа, а саме він є важливий для зрозуміння всієї справи. Отож цей лист від імени НТШ в Європі і від ІФС, закинув цій Президії Головної Ради "порушення правопорядку в Головній Раді", домагався від неї "сатисфакції" і заявляв, що поки цього не дістане, то ці делегати з Європи не будуть брати участі в працях Головної Ради. Тодішня Президія Головної Ради уважала тон і зміст цього листа образливим для себе і тому на цього листа не відповіла. Автори листа не ургували, щоб дістати відповідь і так залишилась справа до тепер. Річ ясна, що коли є тепер інша Президія Головної Ради, то вона не може по півтора року відповідати на листи, які не були адресовані до неї. В кожному разі є очевидне для кожного, що тут маємо "конфлікт" авторів листа з 26 червня 1972 року, /з яких один вже не був на Загальних Зборах НТШ в Європі обраний делегатом до Головної Ради/, з Президією Головної Ради, а не "конфлікт" з Секцією Історії України. Ці чинники ніколи не зверталися якимсь листом до Секції Історії України.

6. Секція Історії України дбайливо шанує і виконує постанови обидвох статутів НТШ та свого правилника і відповідно до того діє вже третій рік. Всі постанови Головної Ради Дирекція цієї Секції виконувала й далі виконує та виконуватиме. Секція Історії України брала дуже активну участь в Науковому Ювілейному Конгресі й в усіх акціях, до яких Головна Рада закликала всі секції.

Дирекція нашої Секції не стосувала протистатутного диктату ніколи і в нічому, щоб признати їй право ультимативних вимог або право вета проти таких чи інших постанов Головної Ради. Такого права не надає статут Головної Ради НТШ нікому: ані Президентові Головної Ради, ані Ген. Секретареві Головної Ради, ані окремим Секціям, ані окремим крайовим НТШ. Секція Історії України також надалі боронитиме демократичності в системі НТШ і буде завжди проти того, щоб на основі теперішнього статуту надавати право вета кому б то не було.

Проте, Дирекція Секції Історії України не має принципіальних застережень проти такої зміни статуту Головної Ради, яка передбачала б засаду, що всі без винятку постанови Головної Ради не мають бути голосовані, але узгоджені всіма членами Головної Ради. Ми від себе такої зміни не пропонуємо, але не будемо противитись внесенню, щоб таку зміну статуту Головної Ради переводити. Таке внесення може зголосити те чи інше НТШ формально, але така зміна може стати обов'язковою тоді, коли вона буде прийнята не лише Головною Радою, але



також усіми НТШ в загальному голосуванні, як цього вимагає тепер обов'язуючий статут щодо способу зміни статуту Головної Ради.

6. Секція Історії України радо співпрацювала й співпрацює в таких чи інших питаннях з кожною Секцією. Це передбачує правильник Секції і також правильник Комісії Англomовного Видання Історії України акад. Михайла Грушевського, де передбачується право запрошувати до співпраці також членів інших Секцій, якщо того вимагає опрацювання такого чи іншого наукового питання. З приводу наукових студій членів Секції Історії України дотепер не було ніяких труднощів для тієї чи іншої Секції.

. . . . .

З нагоди Свят Різдва Христового і Нового Року Дирекція Секції Історії України НТШ сердечно бажає усім Членам Секції щастя, здоров'я і всього добра, якого вони собі бажають.